

ΚΥΚΛΟΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΕΕΠΓ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2025-6

Γλώσσα, κοινωνία και εθνογραφία

Η διαχρονική εξέλιξη του μορφολογικού σηματισμού των θηλυκών επαγγελματικών τύπων: λεξιλογικά δεδομένα, συγχρονικές στάσεις και η σχετικοποίηση της ορθότητας

Ντενίζ Σαρρή-Χασάν
Υποψήφια διδακτορίσσα
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

11 Νοεμβρίου 2025

Θηλυκοί επαγγελματικοί τύποι

- **Θηλυκά επαγγελματικά ουσιαστικά:** θηλυκοί τύποι που δηλώνουν γυναικεία πρόσωπα που χαρακτηρίζονται από κάποια ιδιότητα ή τίτλο επαγγέλματος ή αξίωμα (Ιορδανίδου & Μάντζαρη 2005)
- Η ομάδα των 'θηλυκών επαγγελματικών ουσιαστικών' περιλαμβάνει:
  - **Ουσιαστικά:** *η καθηγήτρια, η οικονομολόγος*
  - **Ουσιαστικοποιημένα επίθετα:** *η υποψήφια, η απόφοιτος/απόφοιτη*
  - **Ουσιαστικοποιημένες μετοχές:** *η προϊσταμένη, η αιτούσα*
- Πρόκειται για μία ομάδα ουσιαστικών που διαφέρει από περίοδο σε περίοδο, καθώς διαμορφώνεται με βάση τις κοινωνικές ανάγκες της κάθε εποχής

Το ζήτημα των θηλυκών επαγγελματικών

Απουσία συγκεκριμένων γραμματικών κανόνων σχηματισμού

- Ο μηχανισμός της συμφωνίας (Corbett 1999, 2007)
  - κατηγοριοποίηση ουσιαστικών σε γένη βάσει σημασιακών και μορφολογικών χαρακτηριστικών
- Στα ουσιαστικά που δηλώνουν πρόσωπο:
  1. το γραμματικό γένος καθορίζεται από τα σημασιακά χαρακτηριστικά:
    - [+έμψυχο], [+ανθρώπινο] και [+άνδρας] ή/και [+γυναίκα]
  2. το γραμματικό γένος καθορίζεται από το επίθημα:
    - φοιτη-της_{APΣ} / φοιτή-τρια_{ΘΗΛ}
      - Το ουσιαστικό (και άρα το επίθημα) ➡ ελεγκτής-κεφαλή των ΟΦ και ΡΦ που καθορίζει το γένος των προσαρτημάτων και συμπληρωμάτων του

Το ζήτημα των θηλυκών επαγγελματιών

- ❖ Είσοδος των γυναικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- ❖ Είσοδος των γυναικών σε περισσότερους τομείς εργασίας
- ❖ Γυναικεία χειραφέτηση

Προβληματισμός/αμηχανία για τον σχηματισμό θηλυκών επαγγελματιών από αρσενικά σε:

-ος, -ης, -της, -ας

? η γιατρός, η δικηγόρος, η πρύτανις, η εισαγγελέας ? }

Εξαίρεση συμφωνίας:

δικηγόρ-ος_{ΑΡΣ/ΘΗΛ} πρύταν-ης_{ΑΡΣ/ΘΗΛ}

➤ Το ζήτημα των θηλυκών επαγγελματιών τύπων αφορά:

- τον τρόπο επιθηματοποίησής τους
- άμεση συσχέτιση με τη γενικευτική χρήση αρσενικού γένους (Alvanoudi [2014] 2015) & τον γλωσσικό σεξισμό (Γεωργαλίδου & Λαμπροπούλου 2016 · Mills 2008)

Το ζήτημα των θηλυκών επαγγελματικών τύπων

1. Αρχικές απόψεις (τέλη 19^{ου} αι.):

➤ Εφημερίδες: Άστυ, Ακρόπολη, Εστία, Στοά

- α) μορφολογία-επιθηματοποίηση (-τρια, -ίς, -ισσα, -ίνα)
- β) θηλυκά επαγγελματικά - στερεοτυπική θέση γυναίκας

2. Μορφολογικές – Ρυθμιστικές προσεγγίσεις:

- Τριανταφυλλίδης (1953)
- Τσοπανάκης (1977)
- Κριαράς (1988)
- Λυπουρλής (1990)

	-τής >	-ος >	-ης >	-έας ή -ιάς >
Τριανταφυλλίδης (1953)	-ίνα	-	-	-
Τσοπανάκης (1977)	-τρια	-	-ισσα	-
Κριαράς (1988)	-	-ος	-ισσα	-ισσα
Λυπουρλής (1990)	-τρια	-ίνα ή -ισσα	-ισσα	-

3. Κοινωνιογλωσσολογικές / Φεμινιστικές προσεγγίσεις:

- Παυλίδου (1984· 1985), Ιορδανίδου & Μάντζαρη (2005), Σαραντάκος (2019), Αλβανούδη & Αδάδογλου (2025), Γεωργαλίδου κ.ά. (υπό δημοσίευση), Λαμπροπούλου κ.ά. (υπό δημοσίευση)
- Τσοκαλίδου (1996), Γκασούκα & Γεωργαλίδου ([2014] 2018), Σαρρή-Χασάν (2024)

Στόχοι παρούσας έρευνας

1. Η εξέταση:

- των στάσεων ομιλητών/ομιλητριών της νέας ελληνικής απέναντι σε συγκεκριμένους τύπους θηλυκών επαγγελματικών ουσιαστικών **υψηλού κοινωνικού κύρους**, συγκριτικά με
- τις μορφολογικές τάσεις, διαχρονικές και συγχρονικές, στον σχηματισμό θηλυκών επαγγελματικών

2. η πρόσληψη και ερμηνεία της **ορθότητάς** των θηλυκών επαγγελματικών τύπων της νέας ελληνικής, η **σχετικοποίηση** της, η **σχέση** της με **ιδεολογικά υπόβαθρα** και το **κοινωνικό της αντίκτυπο**

Δεδομένα έρευνας

A. Δεδομένα για ανάλυση στάσεων

- 6 δημόσιες αναρτήσεις από το Facebook (σελίδες εφημερίδων, δημόσιες ομάδες, προφίλ ψηφιακών δημιουργών) συνοδευόμενες από σχόλια/τοποθετήσεις χρηστών/ χρηστριών (2018-2025)
  - Θηλυκοί επαγγελματικοί τύποι κύριων αναρτήσεων: *βουλευτρία, πρεσβεύτρια, δικάστρια, προεδρίνα, υπουργίνα, πρυτάνισσα*
  - Στάσεις (Du Bois 2007) των netizens στη θηλυκή επιθηματοποίηση επαγγελματικών τύπων υψηλού κοινωνικού κύρους: α) αξιολόγηση, β) ευθυγράμμιση, γ) τοποθέτηση

B. Δεδομένα για συγκριτική ανάλυση διαχρονικών και συγχρονικών τάσεων

- λεξιλογικές έρευνες για την επιθηματοποίηση θηλυκών επαγγελματικών τύπων:
  - α) Αρχαία Ελληνική (Σαρρή-Χασάν 2018· 2021)
  - β) Μεσαιωνική Ελληνική (εν εξελίξει έρευνα), και
  - γ) Πρώιμη Νέα Ελληνική (εν εξελίξει διδακτορική διατριβή)

I. Στάσεις αξιολόγηση - ευθυγράμμιση - τοποθέτηση

Η βουλευτρια, fb post / EPT, 14/09/18

Η βουλευτρια, fb post, 25/08/25

14 Σεπτεμβρίου

Ο βουλευτής, η βουλευτρια!!!

Τι πληρώνουμε εκεί στην ερτ...

3 ημ. · 🌐

Βλέπω αυτό το «βουλευτρια» και χάνω το φως μου!

Ο/Η βουλευτής ρε νεοέλληνες αγράμματοι!

Διγενές και μονοκαταληκτο! Έτσι μας το έμαθαν στο σχολείο!

Μην ξεχάσουμε κι αυτά που ξέρουμε χάριν

νεωτερισμών!

Η βουλεύτρια, fb post / EPT, 14/09/18

Η βουλεύτρια, fb post, 25/08/25

Ο όρος είναι δοκιμος, εσείς είστε γκασμαδες

Μου αρέσει! · Απάντηση · 10 εβδομάδες

το ότι κάποιος τον χρησιμοποιεί, δεν τον

κάνει δόκιμο.

Προσωπικά δεν μπορώ να δω για ποιο λόγο είναι αντικείμενο κοροϊδίας η χρήση της λέξης βουλεύτρια. Μια χαρά λέξη είναι και εύηχη. Και η λέξη νεκροταφείο είναι πιο διαδεδομένη από το κοιμητήριο, αλλά δεν βλέπω αστεία τη χρήση του δευτέρου.

Χορευτής - χορεύτρια εκπαιδευτής - εκπαιδευτρια κοκ. Ανοίξτε και κάποιο λεξικό, πριν εκτοξεύσετε κοτσάνες, νομίζοντας πως λέτε εξυπνάδες.

Στο λεξικό δεν υπάρχει οπότε η λέξη είναι εντελώς

άκυρη και λάθος

Χορσιμοποιείται. έχει καθιερωθεί. έχει υιοθετηθεί

από τις ίδιες τις βουλεύτριες, άρα υπάρχει. Δεν ξέρεις πώς λειτουργούν οι γλώσσες, σίγουρα όχι με λεξικό.

Μου αρέσει! · Απάντηση · 10 εβδομάδες

Δεν είναι σωστή.. αν ο άλλος προσπαθεί να

κατασκευάσει λέξεις δεν σημαίνει ότι είναι και σωστές...

Κι επειδή μας τα έπρηξαν με τα λεξικά, ξεχνώντας ότι κάθε τόσο βγάζει ο κάθε γλωσσολόγος το δικό του που αντικρούει κάποιο άλλο...

[Λεξικό Τριανταφυλλίδη]

βουλευτής ο [vuleftís] O7 λόγ. κλητ. και βουλευτά θηλ. βουλευτής [vule ftís] & βουλευτίνα [vuleftína] O26 :

Η βουλεύτρια, fb post / EPT, 14/09/18

Η βουλεύτρια, fb post, 25/08/25

ομολογώ. Ούτε κι εγώ χρησιμοποιώ τη λέξη ετσι, μα δεν την απορρίπτω κιόλας. Νομίζω ότι μόνο ο καιρός θα δείξει αν τελικά εδραιωθεί.

Πάντως Και το η βουλευτής, γιατί να είναι σωστοτερο; Θα το καταλάβαινα Πως αν γραφόταν με -ις. Ο καλλιτέχνης-η καλλιτεχνις

Στο μεταξύ, ψαχνοντας βρήκα κι ένα ακόμα ενδιαφέρον άρθρο που παρουσιάζει περισσότερο την ιστορία της λεξιλογικης αυτής "διαμάχης" <https://m.tvxs.gr/.../βουλευτριες-χορευτριες-και-βουλευτι...>

<https://sarantakos.wordpress.com/.../12/17/bouleutries-ines/>

Δεν είναι αδοκιμος ο όρος. Απλώς μας ξενίζει ακόμα, επειδή δεν χρησιμοποιείται ευρέως

αδόκιμος εντελώς το ιστολόγιο που παραθέτεις, αναφέρει ότι ειπώθηκε σε κάποιο συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ για τον σεξισμό στην Βουλή. κουκουρουκου ο πετεινός δηλαδή...

δεν έχει θηλυκό γένος ο/η βουλευτης οπως πχ ο/η γιατρος. οτιδηποτε αλλο ειναι ή νεολογισμος ή λαθος.

Μου αρέσει! · Απάντηση · 10 εβδομάδες

Η καθηγήτρια του ΑΠΘ έχει άλλη άποψη. <https://m.tvxs.gr/.../ekpaideytiko-systima-kai...>

οχι αλλη πολιτικη ορθοτητα.

ακριβως οπως τα λες για γαιση της μαλακισμενης αμερικανιας που λεγεται πολιτικη ορθοτητα πρεπει να κακοποιησουμε την γλωσσα και να κατασκευασουμε ασχημες λεξεις και ηλιθιους ορους

Νεοελληνική Γραμματεία της ΑΡΙΣΤΕΡΗΣ

....τσας.

Η βουλεύτρια, fb post / EPT, 14/09/18

Η βουλεύτρια, fb post, 25/08/25

Οι λέξεις επινοούνται, πλάθονται ή προκύπτουν. Οι συνάψεις είναι σημαντικές και δείχνουν αν ξέρεις τη γλώσσα σου. Δεν μπορείς να λες τον άλλον άσχετο με την ελληνική επειδή δε δέχεται τη "βουλεύτρια" και να σκοτώνεις εσύ τις συνάψεις που μας εκθέτουν πολύ περισσότερο όταν μιλάμε. Εννοείται ότι δημιουργούνται νέες λέξεις όταν υπάρχει ανάγκη. Για την παντοκρατορία του **φεμινισμού** να βγάλετε και άλλη λέξη για τη γυναίκα άνθρωπο τότε, να τη λέτε **ανθρωπίσσα, ανθρωπίνα** ή δεν ξέρω τι. Υποτίθεται σε άλλες χώρες βγάζουν **ουδέτερες λέξεις** για να μη θίγεται ο άνδρας ή η γυναίκα κι εν προκειμένω γίνεται το αντίθετο. **Ο/η γιατρός, ο/η βουλευτής** είναι βολικοτάτα και μακάρι να ήταν όλα σαν αυτά για να βοηθάνε την εκμάθηση της ελληνικής. Από την άλλη ξέρω πολλούς που το παίζουν υπέρ των δικαιωμάτων στα λόγια και στην πράξη είναι οι χειρότεροι δυνάστες. Τα **γυναικεία δικαιώματα** προασπίζονται όταν σε **σέβονται στην πράξη** κι όχι αν σε **πουν βουλευτρια** αντί για **κύρια βουλευτή** (που σημειωτέον προσδίδει **περισσότερο κύρος**).

Η **γλώσσα είναι κάτι δυναμικό** και διαμορφώνεται συγχρονως με τα ηθη και εθίμα της κοινωνίας. Στον **φεμινισμό** υπάρχει η τάση και γίνεται δουλειά πάνω στον **μετασχηματισμό της γλώσσας** ώστε και το **θυληκο γένος να έχει παρουσία ίση με το αντρικό**. Αυτό οδηγεί στη **δημιουργία λεξεων και καταληξεων** και φυσικά **αλλαγες στην γραμματικη**. Δεν βλέπω κάτι προβληματικό σε αυτό. Η γλώσσα δεν είναι ένα ιερό τόπαι που δεν το αγγίζουμε. Μην ξεχναμε εξαλλου πως και η ελληνικη γλωσσα ΕΦΕΥΡΕΘΗΚΕ (δεν ανακαλυφθηκε) σε περιόδους ακρωσ φαλλοκρατικες και σεξιστικες αρα υποθαλπται αυτη την κουλτουρα. Λιγη βελτιωση δεν βλαπτει.

Άλλού έχουν καταργήσει το γένος ως σεξιστικό (βλέπε actor για γυναίκες και αντρες) και **εμεις τωρα παμε να το εφευρουμε**. Μήπως να τις λέμε και ηθοποιίνες;

Τα ουσιαστικά σε -ος- προσδιορίζονται από το άρθρο. Απλοί **κανόνες γραμματικής**. **Γιατρός, ηθοποιός, μέθοδος, λεωφορος κλπ.**

Η πρεσβεύτρια, fb post, 21/07/23

21 Ιουλ 2023 · 🌐

ωχ. μετά το
"βουλευτρια", διαβάζω
κάπου "πρεσβεύτρια".
κάντε κάτι.

"Woke" culture

Το Βουλευτρια είναι μάστιγα.

Όλα άρχισαν από τη συναδέλφισσα...

Θα ακούσεις κι... αλλα στην
πορεία... γλωσσικός μοντερνισμός!!!

Αν ξόδευαν τόση φαιά ουσία σε κάτι
ουσιαστικό, αντί να εφευρίσκουν λέξεις θα
είχαν κάνει πολλά καλά πράγματα!

δεχομαστε συντονισμένη
επιθεση

ή "η δικηγόρος" ... Τι θα προσέδιδε
περισσότερο νοηματικά το 'η
δικηγορέσσα" ας πουμε..

Η πρεσβεύτρια, fb post, 21/07/23

Αυτές οι ανοησίες από που προέρχονται?

Ποιος/ά τις εμπνέεται?

οχι και ανοησίες..

<https://sarantakos.wordpress.com/2019/11/11/eleto-2/>

Και μαθήτρια υπάρχει και καθηγήτρια υπάρχει και δεν μας πειράζει...

<https://sarantakos.wordpress.com/2019/11/11/eleto-2/>

με όλο τον σεβασμό
στον Σαραντάκο και σε
οποιονδήποτε άλλο μελετητή, αυτοί
οι προβληματισμοί περί της
επαγγελματικής απασχόλησης των
γυναικών ανάγονται πλέον στο
παρελθόν. ανήκω σε μία γενιά που

"θηλυκοποίηση" των ουσιαστικών
που δηλώνουν επαγγελματική ή
θεσμική ιδιότητα είναι τουλάχιστον
παρωχημένη - και σίγουρα κακόηχη.
Δεν ξέρω γιατί, αλλά η κακοποίηση
της γλώσσας έχει αναχθεί σχεδόν
σε ιδεολογία τελευταία. Το ίδιο

δεκαετίες, έχει χειραφετηθεί και η
Ελλάδα έχει αναδείξει την σύγχρονη
γυναίκα της δυτικής κοινωνίας κατά
τρόπο αξιοθαύμαστο. Είναι πολύ
απλοϊκό να σκέφτεται κανείς ότι "η
πρεσβεύτρια" είναι σώνει καλά
καλύτερη και ανώτερη από μία
"πρέσβη". Ότι η "δικηγορέσσα" ή η
"βουλευτρια" ή η "πρυτάνισσα" ή η
"διδασκτορίσσα" είναι καλύτερες και
ικανότερες από την "δικηγόρο" την
"βουλευτή" και την "πρύτανη" και την
"διδάκτορα". Για σκεφτείτε το λίγο.

Η δικάστρια, TVXS, 20/09/20

TVXS.GR

Πέθανε η δικάστρια «σύμβολο» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Ρουθ Μπείντερ Γκίνσμπεργκ

Η δικαστρια, η βουλευτρια, η προυτανισσα και άλλα μαλλιαρα επίθετα. Η ελληνική γλώσσα είναι πλουσιότερη από τις θλιβερές επινοήσεις ενός δημοτικιστικού φεμινισμού, εκτός εάν όσες τις χρησιμοποιούν αγνοούν τη δομή και την ιστορία της ίδιας της γλώσσας, οπότε η μαλλιαρη τους άγνοια συγχωρείται...

τι θα πει "Δικάστρια" ??? Θα σφάξουμε και την γλώσσα τώρα ???

Η δικάστρια; εντελώς βλαμμένοι και δήθεν.

Τι απαίσιο να τα κλείνουμε όλα στο θηλυκό γένος? Το δικάστρια τώρα ορθό? Τέτοια λέξη δεν υπάρχει!!! Μας πειράζει η δικαστής, ως λέξη?

Εκτός όλων των άλλων το δικάστρια είναι κακόηχο!!!

Κ εσείς τέτοια λάθη;; Ο,Η δικαστής ντροπη

Τ δικαστρια βρε αναλφαβητοι Ντροπη.

Η πρυτάνισσα, Ροδιακή, 30/11/22

Αγαπητή Ροδιακή μου αρέσει το συντακτικό σας ως εφημερίδα, Πράγματι όλο αυτό με έχει ξεπεράσει, Πρωτη φορά διαβάζω σε Εφημερίδα ηλεκτρονικού τύπου γραμμένη τέτοια ελληνικουρα. Να το γράψω εγώ πάει και έρχεται και στο κάτω κάτω απόφοιτος του Εσπερινου-Νυκτερινου λυκείου είμαι, Αλλά δεν θα έγραφα η θα προσφώνουσα την Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αιγαίου < < Πρυτάνισσα > > Πάλι καλώς που δεν την αναφέρεται < < Μπακαλισα > > Είναι η Πρύτανης δεν είναι Πρυτανισσα, Εδω έχουμε την

κι όμως είναι σωστά γραμμένο έχει επικρατήσει το θηλυκό του Πρύτανης να είναι η Πρυτανισσα στη νεοελληνική όσο κι αν σας φαίνεται ελληνικουρα...

Δεν θα διαφωνήσω μαζί σας, Μιλώ ειλικρινά πως τέτοιου είδους γραμματική δεν την διδάχτηκα ποτε όσο ήμουν μαθητής Τώρα εάν η γραμματική έχει αλλάξει και δεν το γνωρίζω, ζητάω συγγνώμη, Εγω Γνωρίζω Ο πρύτανης ή Η Πρύτανης είναι θηλυκού γένους της Πρύτανης την Πρυτανη, Και δεν θα πω η Πρυτάνησα Εάν είναι τότε την Αρχιτέκτονα που είναι θηλυκού γένους τότε να την Πούμε Αρχιτεκτόνησα όπως την οδοντίατρο να την Πούμε οδοντίατρισσα και καθαρίσαμε όχι φυσικά για την δικιά μας ευκολία, Αλλά για την ευκολία των φιλολόγων που έχουν ξεχάσει να γράφουν και να διδάσκουν σωστά Ελληνική Γραμματική Εφόσον επικρατεί

Η προεδρίνα / η υπουργίνα, fb post, 01/09/25

**Αφού επιμένουν
οι νεο-λεξοπλάστες
να γράφουν βουλευτρία
να γράφουν (δεν πρέπει);
προεδρίνα, υπουργίνα
Κ.Ο.Κ.**

Άσε ..

Πάει η γλώσσα όπως την ξέραμε.

Μας βάζουν "νυαλιά οι κάθε λονής
"επικεφαλ εί ς"

Και βγάζουν και γλώσσα όταν το επισημαίνεις

Ηθοποιος ηθοποιά, υπουργος υπουργά κλπ. Ο
Μπαμπινιώτης θα πρέπει να εγκαταστήσει
φρουριο της ελληνικής γλώσσας στο fb.

Ο κ. Μπαμπινιώτης ξέρει καλύτερα από
όλους ότι στη χρήση της γλώσσας αυτό
που προέχει είναι η αισθητική Και στη
βουλευτρία ό,τι ισχύει για μερικές
γυναίκες είναι η μανία της
χειραφέτησης Πρώτα ήταν το κάπνισμα.
Υστερα ήταν η έξοδος κατά μόνας ο
χορός στα τραπέζια την Ημέρα της
Γυναίκας. Τώρα είναι η πολιτική. Και
γιατί δλδ ο κ. Μπαμπινιώτης να μη δώσει
άφεση στη λεξοκλασία!

Χαχαχ δηλαδή η λέξη βουλευτρία, όπως
και άλλοι νεολογισμοί γεννά αντιδράσεις
γιατί αγγίζει όχι μόνο τη μορφή της
γλώσσας αλλά και βαθύτερα κοινωνικά
ζητήματα, όπως η ορατότητα των
γυναικών σε θέσεις εξουσίας.

Η προεδρίνα / η υπουργίνα, fb post, 01/09/25

Λογικά θα πρέπει να γράφουν Προεδρευτρια,
υπουργινευτρια, δήμαρχευτρια, κοκ 🤔🤔🤔

Ότι κόψει ο νους και ο κ@λος της κάθε
μας!!! 🤔🤔🤔🤔

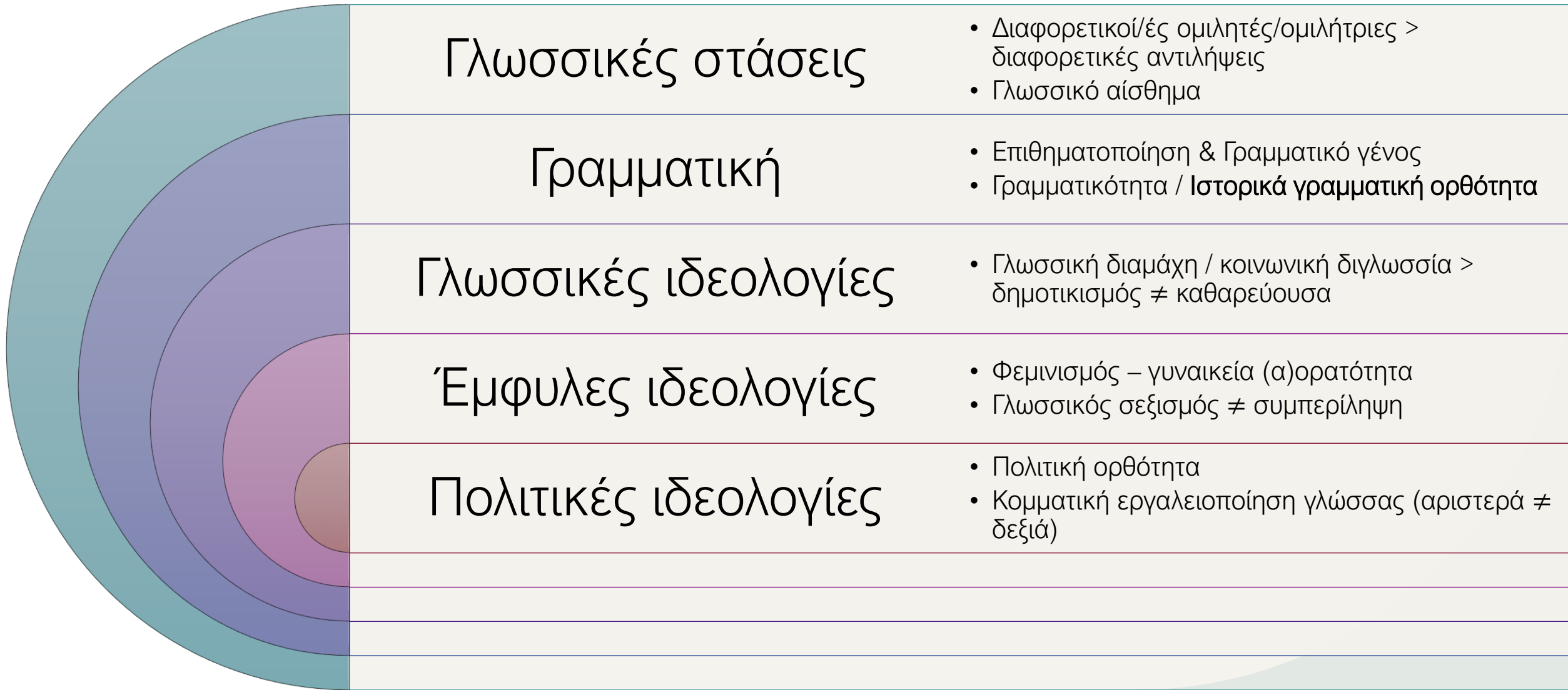
Αν είναι για να ξεχωρίζει το φύλο αφού
υπάρχει αρσενικό/θηλυκό άρθρο μπροστά ο/
η!

Και αφού λέμε, συντρόφισσα, να λέμε και :
Δαχτυλογράφισσα, Αεροσυνοδότισσα,
Ξεναγίνα ή Ξενάγισσα κτλ, εμάς στο Γυμνάσιο
(τότε) μας είχε πει κάποιος (Επώνυμος)
φιλόλογος μας ότι : «Αι σύνθετα ελληνικές
λέξεις ΔΕΝ έχουν Γένος, έχουν μια ΚΟΙΝΗ
αναφορά) !!

Το φύλο το καθορίζει το άρθρο Ο
βουλευτής είναι άνδρας, η βουλευτής
είναι γυναίκα. Πεντακάθαρο.

Είναι το άρθρο που
καθορίζει το γένος όχι το ουσιαστικό ή
το επίθετο, πχ ο πατέρας και όχι η
πατέρας, η μητέρα και όχι ο μητέρας.
Το επίθετο ο καλός και όχι η καλός. Η
καλή και όχι ο καλή. Η Ελληνική Γλώσσα
δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς
Ετυμολογία, Γραμματική και
Συντακτικό. Δυστυχώς οι Εγκληματίες
Δοκησίσοφοι " Πολιτικοί" και οι
σύγχρονοι "Μέντορες" του Ελληνισμού
κατακρεούργησαν την Ελληνική Γλώσσα
και απο Βασιλεύουσα συνισταμένη της
Παγκόσμιας Γραμματείας, με το
"απνευμάτιστο" και μονοτονικό, να
είναι κάθε άλλο παρα Ελληνική.

Στάσεις και ιδεολογικά υπόβαθρα

2. Μορφολογικές τάσεις διαχρονία - γλωσσικές ιδεολογίες

Διαχρονία - Συγχρονία

- Η μορφολογία των 'θηλυκών επαγγελματικών ουσιαστικών' εξετάζεται σε σχέση με τον βαθμό παραγωγικότητας των επιθημάτων τους διαχρονικά και συγχρονικά
- Γλωσσικές περίοδοι: Αρχαία Ελληνική > Ελληνιστική Κοινή > Μεσαιωνική Ελληνική > Πρώιμη Νέα Ελληνική > Κοινή Νέα Ελληνική
- Παράγοντες μορφολογικών αλλαγών:
  - Ενδογλωσσικοί (επανανάλυση, αναλογία)
  - Εξωγλωσσικοί (γλωσσική επαφή)
  - Κοινωνιογλωσσικοί (γλωσσικές ιδεολογίες/γλωσσική πολιτική)
- Η παραγωγικότητα των επιθημάτων μπορεί να διαφοροποιείται από περίοδο σε περίοδο
- Περιορισμός διαχρονικής έρευνας: γραπτές πηγές

I. Αρχαία Ελληνική

- Απουσία συγκεκριμένων γραμματικών κανόνων σχηματισμού
- Μορφολογικός σχηματισμός θηλυκών επαγγελματικών τύπων:
  1. Διγενή επιθήματα και παράλληλη χρήση του θηλυκού άρθρου για τη δήλωση του θηλυκού προσώπου: **-ος /-ός, -τηρ / -τήρ, -τωρ, -εύς** και **-ών**
    - *ἡ ἰατρός, ἡ τροφός, ἡ ἄνθρωπος, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ἡ διαφοροεύς, ἡ ἡγεμών*
  2. Θηλυκές καταλήξεις **-α / -ά, -η / -ή** και **-ώ**
    - *ἡ δούλη, ἡ γυνή, ἡ ταμία, ἡ πρέσβα, ἡ μαία, ἡ λεχώ/λοχώ*
  3. Θηλυκά παραγωγικά επιθήματα **-τειρα, -τρια, -εία, -ίσσα** (σπανιότερα σε **-ασσα**), **-αίνα** και **-ίς/ ις :**

I. Αρχαία Ελληνική

Θηλυκά επιθήματα	Αρσενικά επιθήματα	Παραδείγματα
-τειρα <	-τήρ	σώτειρα< σωτήρ
-τρια <	-της, -τωρ	ψάλτρια< ψάλτης, συλλήπτρια< συλλήπτωρ
-εια <	-εύς	ίερεια και ιερείη< ιερεύς
-ισσα <	-εύς	βασίλισσα< βασιλεύς
-αινα <	-ων	θεράπαινα< θεράπων
-τις <	-της	προφήτις< προφήτης, ἔργατις< ἔργατης
-τρίς <	-τήρ	αύλητρις< αύλητήρ
-ίς <	-ς	ἥρωίς< ἥρως, βασιλίς< βασιλεύς

I. Αρχαία Ελληνική

Ποσοτική έρευνα (Σαρρή-Χασάν, 2021):

- Λεξικό της Αρχαίας ελληνικής γλώσσας των Liddell, Scott & Jones (1996)
- Αντίστροφα λεξικά της αρχαίας ελληνικής:
  - α) Kretschmer & Locker ([1944] 1977)
  - β) Buck & Petersen ([1945] 1984)

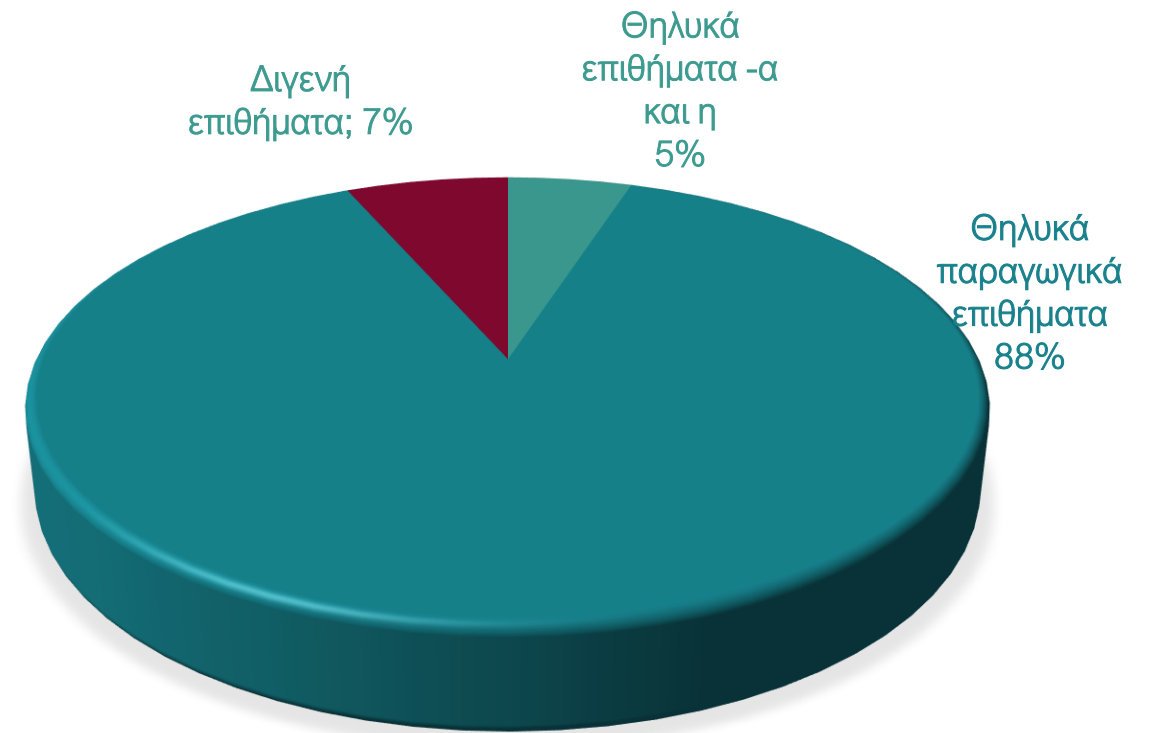
➤ Ανιχνεύτηκαν **1159** θηλυκοί επαγγελματικοί τύποι

➤ Αρκετοί παράλληλοι τύποι:

ηγεμών/ηγεμόνεια/ηγεμονίς,

ίατρός/ιάτρια/ιάτραινα/ιατρίνη,

θεός/θεά/θέαινα

Θηλυκά επαγγελματικά Α.Ε.

2. Ελληνιστική Κοινή – 3. Μεσαιωνική ελληνική

- Διεύρυνση χρήσης **-ισσα, -τρια**
- Περιορισμός παραγωγικότητας **-αινα**
- Αρχή μεταπλασμού γ' κλίσης
- Αρχή μεταπλασμού θηλυκών ουσιαστικών σε **-ος** προς το αρσενικό γένος

- Ευρεία χρήση του **-ισσα**
- Παραγωγή θηλυκών ουσιαστικών σε:
  - **-ού** (< αρχ. ιων. -ώ) *μυλωνού* < *μυλωνᾶς*
  - **-έσα** (< αντ. ιταλ. *-essa*) *κοντέσα* < *κόντης*
  - **-έα** *καβαλαρέα* < *καβαλάριος*
  - **-ίνα** (< λατ. *-ina*)
- Σχεδόν ολοκληρωτικός περιορισμός θηλυκών ουσιαστικών σε **-ος**

3. Μεσαιωνική ελληνική

- Εν εξελίξει έρευνα στο Λεξικό του Κριαρά

επίθημα	εγγραφές	παραδείγματα
-ισσα	50	αστρονόμισσα η. Γυναίκα που μαντεύει το μέλλον παρατηρώντας τα άστρα: (Συναξ. γαδ. 57). [<ουσ. αστρονόμος + κατάλ. -ισσα] ξενοδόχισσα η. 1) Αυτή που δέχεται και περιποιείται ξένους· (εδώ προκ. για την Πόλη σε προσωποπ.): Πόλη, ... ήσουν ξενοδόχισσα, κυρά των αιχμαλώτων (Θρ. Κων/π. Η 36). 2) α) Ιδιοκτήτρια και διευθύντρια ξενοδοχείου, πανδοχείου: (Λίβ. Esc. 2968)· β) η σύζυγος ξενοδόχου: (Φλώρ. 1253). [<ουσ. ξενοδόχος + κατάλ. -ισσα. Η λ. στο Soman. και σήμ.]
-τρια/-τρα	47	νικήτρια η· νικήτρα. Αυτή που υπερισχύει, που κερδίζει τον αντίπαλό της: τσι νικήτρες ως θεές τιμού (Ροδολ. Β282). [<ουσ. νικητής + κατάλ. -τρια. Ο τ. στο Soman. (λ. -ια). Η λ. σε Γλωσσάρ. και σήμ.] ορχήστρια η. Χορεύτρια: τραγουδίστριες και ορχήστριες (Άνθ. χαρ. (κυπρ.) 76).[μτγν. ουσ. ορχήστρια]
-ίς	7	δουλίσ η· δουλίδα. 1) Σκλάβα, δούλα: ο δε λαός εκούρσευεν εκείνης τας δουλίδας (Διγ. Ζ 283). 2) Υπηρέτρια: οι δουλίδες σου να κλαύσουν, να θρηνήσουν (Βέλθ. 1165). [μτγν. ουσ. δουλίσ. Ο τ. τον 7.(;) αι. (LBG)] ευγενίς -ίδα η· βγενίδα. 1) Αυτή που κατάγεται από υψηλό γένος, αρχόντισσα: Πολυξένης και Κασσάνδρας, ... των ευγενίδων (Ερμον. Χ 236). 2) Αυτή που έχει ευγενή αισθήματα, λεπτούς τρόπους, ευγενική: άφες το να θυμώνεσαι, ουδέν αρμόζει ευγενίδα (Λίβ. Ρ 1396). [μτγν. επίθ. ευγενίς ως ουσ.]
-ίνα	6	εργατίνα η. Εργάτρια (ιδ. σε αγρό): (Συναδ. φ. 81r). [<ουσ. εργάτης + κατάλ. -ίνα. Η λ. και σήμ. ιδιωμ.] μουχρουτίνα η. Η σύζυγος του κεραμέα: (Μαχ. 6729). [<ουσ. *μουχρούτης ή *μουχρουτάς (πβ. Μορ. ΙΙ 203) + κατάλ. -ίνα]
-τις	1	αιχμαλώτις η, (Ερμον. Χ 239), (Βίος Αλ. 4078). [αρχ. ουσ. αιχμαλωτίς]

4. Πρώιμη Νέα Ελληνική – 5. Κοινή Νέα Ελληνική

Εν εξελίξει διδακτορική διατριβή (Σαρρή-Χασάν 2020 -):

«Η επιθηματοποίηση των θηλυκών ‘επαγγελματικών’ της ελληνικής: χρήσεις και απόψεις από τη μεταβυζαντινή περίοδο έως την επίλυση του γλωσσικού ζητήματος», Πανεπιστήμιο Αιγαίου

- Δομημένη/κωδικοποιημένη καταχώρηση λεξικογραφικού υλικού σε επεξεργάσιμη μορφή υπολογιστικού φύλλου
- Καταχώρηση α) ουσιαστικών που δηλώνουν πρόσωπα που σχετίζονται με κάποιο επάγγελμα, αξίωμα ή ιδιότητα, και β) επιθέτων και μετοχών που ουσιαστικοποιημένα/ες αποκτούν παρόμοια σημασιακά χαρακτηριστικά
- Ολοκλήρωση έρευνας στα εξής λεξικά:

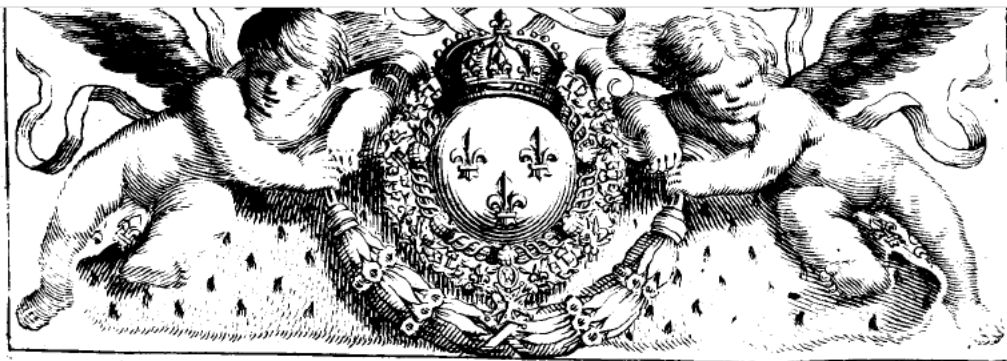
4. Πρώιμη Νέα Ελληνική – 5. Κοινή Νέα Ελληνική

Συντάκτης	Τίτλος	Έτος / Τόπος έκδοσης
[Pietro Buranna]	<i>Corona preciosa</i>	1527, Βενετία
Girolamo Germano	<i>Vocabolario Italiano et Greco</i>	1622, Ρώμη
Simon Portius	<i>Λεξικόν Λατινικόν, Ρωμαϊκόν και Ελληνικόν</i>	1635, Λουτετία / Παρίσι
Γεράσιμος Βλάχος	<i>Θησαυρός της εγκυκλοπαιδικής βάσεως τετράγλωσσος</i>	1659, Βενετία
Charles Du Cange	<i>Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis</i>	1688, Λούγδουνο (Λυών)
Alessio da Somavera	<i>Θησαυρός της Ρωμαϊκής και της Φραγκικής Γλώσσας</i>	1709, Παρίσι
Γεώργιος Βεντότης	<i>Λεξικόν τρίγλωσσον</i>	1790, Βιέννη
Σκαρλάτος Βυζάντιος	<i>Λεξικόν της καθ' ημάς ελληνικής διαλέκτου μεθρηρμηνευμένης εις το αρχαίον ελληνικόν και το γαλλικόν</i>	1835, Αθήνα
Στέφανος Κουμανούδης	<i>Συναγωγή νέων λέξεων</i>	1900, Αθήνα

Sacra Congregatio de Propaganda Fide

- Ίδρυση 1622
- Στόχος ο θρησκευτικός προσεταιρισμός στην δυτική Εκκλησία αλλόδοξων και αλλόθρησκων πληθυσμών της Ευρώπης και άλλων ηπείρων
- Συντονισμός ιεραποστολικών αποστολών
- Δημιουργία Τυπογραφείου
- «γλωσσική πολιτική»: Έκδοση λεξικών και γραμματικών με στόχο την προφορική επικοινωνία
  - Απλή ελληνική γλώσσα

Θ Η Σ Α Υ Ρ Ο Σ
 Τ Η Σ Ρ Ω Μ Α Ι Κ Η Σ,
 Κ Α Ι Τ Η Σ Φ Ρ Α Γ Κ Ι Κ Η Σ Γ Λ Ω Σ Σ Α Σ.

T E S O R O
 D E L L A L I N G U A G R E C A - V O L G A R E
 E D I T A L I A N A.

A

Παρένθεις τῶν θαυμασμάτων. Ah, interjectione di ammiratione.
 Α', ὁμορφος ὅπου εἶναι ὁ παράδεισος. Ah, che'l Paradiso è bello.

Α', παρένθεις τῆ ἐπιθυμίας. Ah, interjectione di desiderio.

Α', ὡς ἔμνη τις τῆ παράδεισον. Ah, che farei volentieri nel Paradiso.

Α', παρένθεις τοῦ γελίου. Ah, interjectione di riso.
 Ἀκούετε τὰ γέλια; ἂ, ἂ, ἂ. Sentite le risa? Ah, ah, ah.
 Α', ἂν, σύνδεσμος. Se, conjunctione.
 Α', ἂν θέλει ὁ θεός. Se Dio vuole, se Dio vorrà.

A B.

Α'βανιάρια, ἄ, ἀβανίσα, ἄ, συ-

Α'βανιάρια. βλ. ἀβανίσα.
 Α'βανίζω, νίζα, νισα, νισε, γὰ νίζω, συκοφαντῶ. Calunniare, calunniare.

Α'βανίζομαι, νίζωμην, νίζωκα, νίζω, γὰ νίζω. συκοφαντούμαι. Calunniarsi, calunniarsi.

Α'βανικός, ν, ον. Calunnioso, calunnioso.

Α'βανικός. βλ. με ἀβανίσα.

Alessio da Somavera (1709)

- Ολοκληρώθηκε το 1690
- Μισιονάριοι σε όλους τους ελληνόφωνους πληθυσμούς της οθωμανικής αυτοκρατορίας και των νησιών της Ανατολικής Μεσογείου
- Δίγλωσσο χρηστικό λεξικό (δημώδη ελληνικά & ιταλικά)
- Αμφικατευθυντικό
- 50.000 λήμματα σε 3 στήλες
- καταγραφή προφορικής/καθημερινής γλώσσας
- Πλούτος 'επαγγελματικών' ουσιαστικών

Σκαρλάτος Βυζάντιος (1835)

- Πρώτο λεξικό εντός του νεοσύστατου ελληνικού κράτους
- τρίγλωσσο, μονοκατευθυντικό,
- λήμματα <10.000.
- Συντάκτης: υπέρμαχος της καθαρεύουσας.

δουλεύτρα, μαθήτρα, τραγουδίστρα, χορεύτρα,
βασίλισσα, δασκάλισσα, κελλάρισσα, συντρόφισσα
η άνθρωπος, η νειόπανδρος

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο Ν

ΤΗΣ ΚΑΘ'ΗΜΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

ΜΕΘΗΡΜΗΝΕΥΜΕΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟΝ.

ΑΒ	ΑΓ
Α. α, τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. §. Τρέπεται εἰς Β » Βαλανίδι — βελανίδι, κρεβάτι — κρεββάτι, τέσσαρα — τέσσαρα, πτάβνημι — φτερνίζομαι, κτλ. εἰς Η' » Αἶρα — ἦρα, κτλ. §. Πλεονάζει » Μασχάλη — ἀμασχάλη, πήγανος — ἀπήγανος, κτλ.	ἌΒΡΑΣΤΟΣ, η, ον. ἴδ. Ὠμός. ἌΒΡΗΧΤΟΣ, η, ον. » Ἄβροχος, ἄβροχος. qui n'a pas été mouillé (agrosé). ἌΒΡΙ, φ. θαλ. ἴδ. Φῦκι. ἌΓΑΛΙΑ, ἐπ. (ἐκ τοῦ) » Ἀκαλά, ἀκαλῶς. ἴδ. Ἄργα και Σιγανά. ἌΓΑΝΑΚΤΙΣΜΕΝΟΣ, η, ον. ἴδ. Καταθυμωμένος. ἌΓΑΝΑΚΤΩ, ῥ. ἀμ. » Χαλεπαίνω, βαρυμη-

Στέφανος Κουμανούδης (1900)

- Κατάλογος νεολογισμών
- μονόγλωσσο, λήμματα > 30.000
- Υλικό αντλημένο κυρίως από τον Τύπο της εποχής
- Συντάκτης: διαφωτιστής, υπέρμαχος του αρχαϊσμού

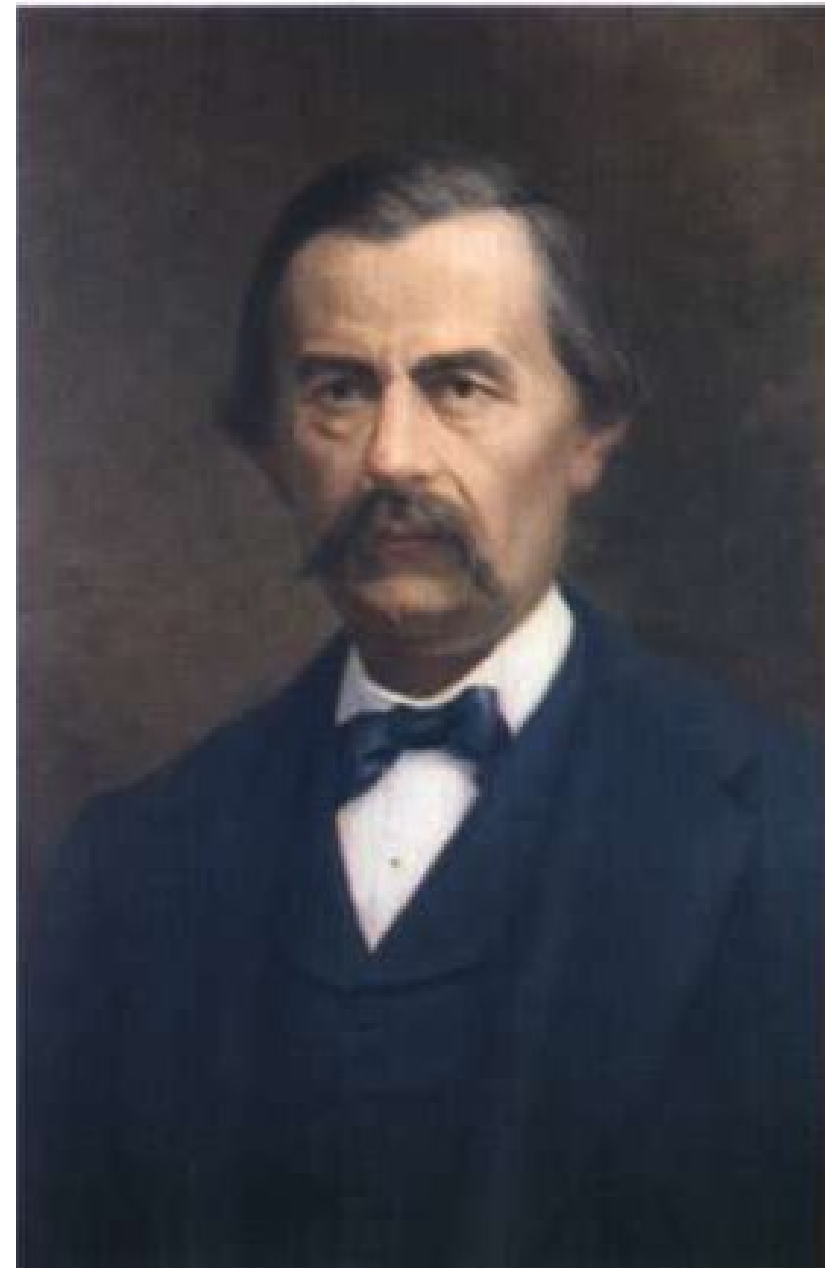
*βουλευτίνα / βουλεύτρια,
διαβάτρια, διαγωνίστρια, διαιτήτρια, γλύπτρια,
δικηγόρισσα, διδακτόρισσα / διδακτορίς, νομάρχισσα, προέδρισσα,
συγγραφισσα, ιπότισσα*

- Σημειώνει ενστάσεις και αμφιβολίες της εποχής για τη χρήση ορισμένων θηλυκών τύπων

διδάκτωρ, ό. Έλ. κώδ.—διδάκτωρ, ή. Έστ. έφ. 21 Δεκ. 96.—Άγ. Βλ. λ. 71.

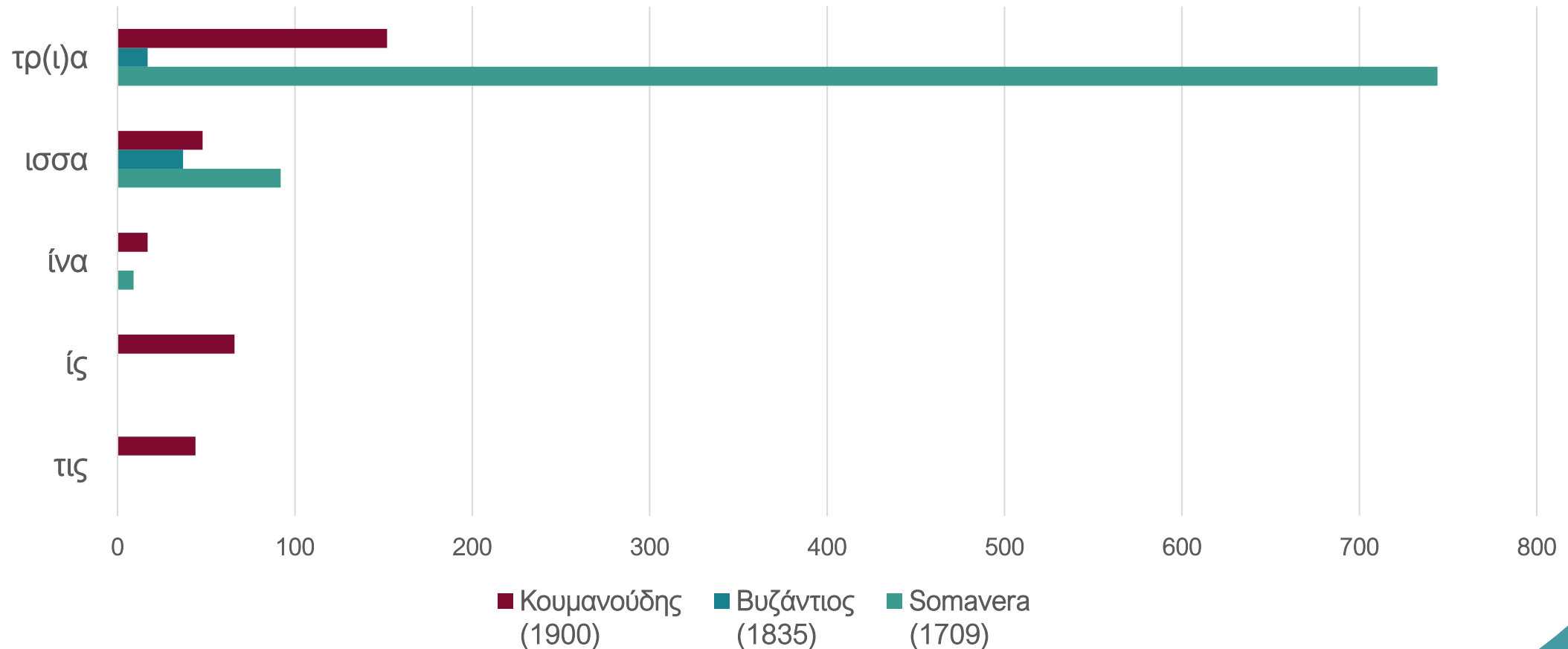
διδακτορίς, ή. Έστ. έφ. 21 Δεκ. 96 ανέγραψεν αποδοκιμάζουσα την λέξιν.

διδακτόρισσα ή. Στοά.—Άκρ. 7 Ιαν. 92.—Άστν 21 Δεκ. 96.—Απεδοκιμάσθη ή λέξ. έν Έστ. έφ. 21 Δεκ. 96, ώς και ή διδακτορίς.

4. Πρώιμη Νέα Ελληνική – 5. Κοινή Νέα Ελληνική

Παραγωγικότητα θηλυκών επιθημάτων

Η ιδεολογία της καθαρής

- Στόχος το ανώτερο υφολογικό επίπεδο των παραγόμενων λέξεων κυρίως στον γραπτό λόγο (Mirambel 1937 · Browning [1969] 1983)
- Κύρια πηγή άντλησης παραγωγικών επιθημάτων η ΑΕ:
  1. Αύξηση παραγωγικότητας θηλυκών επιθημάτων **-ίς / -ις** (κυρίως σύνθετα σε **-τέχνις**), **-τις**
η βοσκίς, η καλλιτέχνις, η επιβάτις
  2. Επαναφορά διγενών επιθημάτων **-ός/-ος, -ων, -εύς**
η ιατρός, η φιλόλογος, η αρχιτέκτων, η γραμματεύς, η συγγραφεύς
  3. Χρήση αρσενικών επιθημάτων **-ής/-τής, -ας** ➡ Υπερδιορθώσεις
η δικαστής, η βουλευτής, η ταμίας
- 1911: Αναθεώρηση του Συντάγματος ➡ Επίσημη γλώσσα του ελληνικού κράτους

*«...μας κυβερνά όλους ένα ‘προπατορικό αμάρτημα’:
η τάση προς τον αρχαϊσμό, κληρονομημένη από την
καθαρεύουσα»*

Κριαράς [2004] 2005, 159

5. Κοινή Νέα Ελληνική

Απουσία συγκεκριμένων γραμματικών κανόνων σχηματισμού

1. Θηλυκά επιθήματα **-α/-ά** και **-η/-ή** (δασκά**α**)

2. Θηλυκά παραγωγικά επιθήματα (π.χ. καθηγή**τρια**, αγρό**τισσα**, περιπτε**ρού**)

3. Διγενή επιθήματα (γιατρ**ός**, δικηγόρ**ος**)

4. Αρσενικά επιθήματα (πρύταν**ης**, εισαγγελέ**ας**)

Εξαίρεση συμφωνίας:

δικηγόρ-**ος**_{ΑΡΣ/ΘΗΛ}

πρύταν-**ης**_{ΑΡΣ/ΘΗΛ}

δείκτης γένους:

άρθρο, προσαρτήματα

➤ Διάκριση σε επαγγέλματα υψηλού κοινωνικού κύρους και χαμηλού κοινωνικού κύρους

5. Κοινή Νέα Ελληνική

Επαγγέλματα χαμηλού κύρους:

- Επιθηματοποίηση μονάχα με θηλυκά επιθήματα
- Απουσία παράλληλων τύπων

Επαγγέλματα υψηλού κύρους:

- Επιθηματοποίηση με:
  - Διγενή ή αρσενικά επιθήματα: επίσημος-γραφπτός λόγος / σύνδεση με ιστορικό παρελθόν
  - Θηλυκά επιθήματα: ανεπίσημος-προφορικός λόγος / σύνδεση με δημοτική ή/και διαλεκτικές ποικιλίες
- Παράλληλοι θηλυκοί επαγγελματικοί τύποι από αρσενικά σε -ος, -ης, ας, -ίας, -(σ)τής

➤ Βλ. πιο αναλυτικά Παυλίδου ([2002] 2005) · Γεωργαλίδου κ.ά. (2018)

χορευτής > χορεύτρια

ΑΛΛΑ

βουλευτής > βουλευτής/ *βουλευτρια /
*βουλευτίνα

θαυμαστής > θαυμάστρια

ΑΛΛΑ

δικαστής > δικαστής / *δικάστρια

μανάβης > μανάβισσα

ΑΛΛΑ

πρύτανης > πρύτανης / *πρυτάνισσα

3. Συμπεράσματα

Συμπεράσματα

A. Μορφολογικές τάσεις: Διαχρονία - Συγχρονία

➤ Η διαχρονική λεξικογραφική έρευνα αναδεικνύει ότι η παραγωγικότητα των επιθημάτων των θηλυκών επαγγελματικών τύπων διαφοροποιείται από περίοδο σε περίοδο:

επιθήματα	ΑΕ	ΜΕ	ΠΝΕ	ΚΝΕ
θηλυκά	+	+	+	+
διγενή	+	-	+ (ελάχιστα)	+
αρσενικά	-	-	-	+

- Τα θηλυκά επιθήματα *-τρια*, *-ισσα*, *-ίνα* δεν απουσιάζουν από τον σχηματισμό θηλυκών επαγγελματικών τύπων
- Ωστόσο, κοινωνιογλωσσικοί παράγοντες και κυρίως η γλωσσική ιδεολογία και η γλωσσική πολιτική της **καθαρεύουσας**: **α)** επηρέασαν την παραγωγικότητά τους, και **β)** τα συνέδεσαν με την ιδεολογία της δημοτικής

Συμπεράσματα

B. Στάσεις ομιλητών και ομιλητριών

- Οι κυρίαρχες στάσεις/απόψεις ομιλητών/ομιλητριών δεν βασίζονται στις εγγενείς μορφολογικές τάσεις
- Το επιχείρημα της ορθότητας με αναγωγή στο ιστορικό γλωσσικό παρελθόν είναι αβάσιμο
- Οι ομιλητές/ομιλήτριες έχουν διαστρεβλωμένη αντίληψη της γραμματικής ορθότητας βάσει του ιστορικού γλωσσικού παρελθόντος:
  - ψευδο-επιστημονικές αντιλήψεις για τη γλώσσα βαθιά ιζηματοποιημένες
  - (αντι)στάσεις σε συγκεκριμένους τύπους ως απόρροια μίας κρυπτοδιγλωσσίας (Αλβανούδη & Αδάδογλου 2025) που υποκρύπτεται στη δημοτική, επιφέροντας φαινόμενα υπερδιόρθωσης
- Η χρήση **θηλυκών επιθημάτων** για τον σχηματισμό θηλυκών επαγγελματικών τύπων υψηλού κοινωνικού κύρους προσλαμβάνεται λανθασμένα ως νεωτερισμός, απόρροια συγκεκριμένων γλωσσικών και πολιτικών ιδεολογιών (δημοτική, φεμινισμός, αριστερά) ≠ η χρήση **διγενών & αρσενικών επιθημάτων** θεωρείται ιστορικά και γραμματικά ορθή

Ερωτήματα για συζήτηση

- Αν λάβουμε υπόψιν, τη γενικευτική χρήση του αρσενικού γένους και ότι «*Το αρσενικό γένος είναι γενικά το δυνατότερο προσωπικό γένος. Έτσι παριστάνομε με αυτό όχι μόνο πρόσωπα αρσενικού γένους παρά και γενικά ένα πρόσωπο, όταν δε μας ενδιαφέρει ιδιαιτέρως το γένος του....*» (Τριανταφυλλίδης [1941] 2005: 216), σε συνδυασμό με τις (αντι)στάσεις χρήσης των θηλυκών επαγγελματικών τύπων με θηλυκά επιθήματα:
  - Τελικά, το αντίκτυπο του γενικευτικού αρσενικού (Alvanoudi [2014] 2015) σε τι βαθμό υπάρχει και επιδρά ακόμα και όταν πρόκειται για αναφορές αποκλειστικά σε θηλυκά πρόσωπα (βλ. Γεωργαλίδου κ.ά., υπό δημοσίευση);, και
  - Ποιο το κοινωνικό αντίκτυπο στην (α)ορατότητα του γυναικείου φύλου στον λόγο;

4. Βιβλιογραφικές αναφορές

- Alvanoudi, A.. ([2014] 2015). *Grammatical Gender in Interaction*. Cultural and Cognitive Aspects. Brill: Leiden/Boston.
- Αλβανούδη, Α. & Αδάλογλου, Α. (2025). «Θηλυκά επαγγελματικά και ιδεολογίες γλώσσας και φύλου σε κείμενα μαζικής κουλτούρας». *ICGL 15 Conference Proceedings*.
- Browning, R. ([1969] 1983). *Medieval and modern Greek*. 2η εκδ. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buck, C. D. & Petersen, W.. ([1945] 1984). *A reverse Index of Greek Nouns and Adjectives*. New York: Georg Olms Verlag.
- Γεωργαλίδου, Μ., Λαμπροπούλου, Σ. & Σαρρή-Χασάν, Ν. 2018. «Γλωσσικό ζήτημα, γλωσσικός συντηρητισμός και το 2ο κύμα φεμινιστικής γλωσσολογίας: Η αναφορά στη γυναίκα στην ελληνική γλώσσα». *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 38, 67-78.
- Corbett, G. G. (1999). Gender and Gender Systems. In K. Brown & J. Miller (Eds.), *Concise Encyclopedia of Grammatical Categories* (pp. 163-169). Elsevier Science Ltd.
- Corbett, G. G. (2007). Gender and noun classes. In T. Shopen (Ed.) *Language Typology and Syntactic Description, volume III: Grammatical Categories and the Lexicon* (pp. 241-279). Cambridge University Press.
- Γεωργαλίδου, Μ. & Λαμπροπούλου, Σ. (2016). Γραμματικό γένος και γλωσσικός σεξισμός στα έγγραφα της Ελληνικής δημόσιας διοίκησης. *Γλωσσολογία* 24.
- Γεωργαλίδου, Μ., Στάμου, Α.Γ., Αλβανούδη, Α. & Σαρρή-Χασάν, Ν. (υπό δημοσίευση). «Ιπτάμενες και επίτροποι»: Αναπαράσταση των γυναικών στη δημόσια σφαίρα και η κοινωνιογλωσσολογία του γραμματικού γένους. Στο *Γλώσσα και Πολιτισμός στην Ελλάδα. Η Ανθρωπογλωσσολογική Διάσταση: Αφιερωματικός Τόμος στη Μνήμη του Λουκά Τσιτσιπή*.
- Du Bois, J. (2007). The stance triangle. In Robert Englebretson (ed.), *Stancetaking in discourse*, 139–182. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Γκασούκα, Μ. & Γεωργαλίδου, Μ. ([2014] 2018). *Οδηγός Χρήσης μη-Σεξιστικής Γλώσσας στα Διοικητικά Έγγραφα*. Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Υπουργείο Εσωτερικών.

- Ιορδανίδου, Α. & Μάντζαρη, Ε. (2005). Τα θηλυκά επαγγελματικά ουσιαστικά: γλωσσική χρήση και τυποποίηση. Στο *Πρακτικά 5ου Συνεδρίου Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας, 13-15 Οκτωβρίου* (σελ. 73-87). Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας.
- Kretschmer, P. & Locker, E.. ([1944] 1977). *Rucklaufiges Wörterbuch der griechischen Sprache*. Göttingen: Vandenhoeck Ruprecht.
- Κριαράς, Ε. (1988). *Τα πεντάλεπτα μου στην ΕΡΤ και άλλα γλωσσικά*. 2η έκδ. Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης παιδεία.
- Κριαράς, Ε. ([2004] 2005). *Ερευνητικά*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Liddell H. & Scott, R. ([1997] 2007). *Μέγα λεξικόν της ελληνικής γλώσσης*. Μτφρ. Ξ. Μόσχου. Αθήνα: Σιδέρης
- Liddell, H.-G., Scott, R., & Jones, H.-S.. (1996). *A Greek-English Lexicon*. Oxford: Clarendon Press.
- Λυπουρλής, Δ. (1990). *Γλωσσικές παρατηρήσεις. Από την καθαρεύουσα στη δημοτική*. Παρατηρητής.
- Mills, S. (2008). *Language and Sexism*. New York: Cambridge University Press.
- Mirambel, A. 1937. Les états de langue dans la Grèce actuelle. Στο *Conférences de l' Institut de Linguistique de l' Université de Paris 5*, Παρίσι.
- Μπασλής, Γ. (1995). Θηλυκά Επαγγελματικά. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 16, 447-457.
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (1985). Παρατηρήσεις στα θηλυκά επαγγελματικά. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 5, 201-217.
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.). ([2002] 2005). *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Σαραντάκος, Ν. (2019). Ορολογία των επαγγελματικών θηλυκών: η περίπτωση της «βουλευτριάς». Στο *Πρακτικά 12ου Συνεδρίου Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας, 7-9 Νοεμβρίου, Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας*, 181-195

- Σαρρή - Χασάν, Ν. (2018). *Θηλυκά επαγγελματικά ουσιαστικά της ελληνικής γλώσσας: μία κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση*. Μεταπτυχιακή εργασία. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Σαρρή - Χασάν, Ν. (2021). Θηλυκά επαγγελματικά της αρχαίας ελληνικής: επιθηματοποίηση, παραγωγικότητα και γλωσσικές ιδεολογίες. Στο *Πρακτικά 14^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας (ICGL 14)*, Πάτρα 05-08 Σεπτεμβρίου 2019, 1130-1140.
- Σαρρή-Χασάν, Ν. (2024). *Πρακτικός Οδηγός για τη Χρήση Συμπεριληπτικής ως προς το Φύλο Γλώσσας στο ΕΑΠ*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Σαρρή-Χασάν, Ν. (εν εξελίξει διδακτορική διατριβή). *Η επιθηματοποίηση των θηλυκών 'επαγγελματικών' της ελληνικής: χρήσεις και απόψεις από τη μεταβυζαντινή περίοδο έως την επίλυση του γλωσσικού ζητήματος*, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Σετάτος, Μ. (1998). Γραμματικό και φυσικό γένος στην κοινή νεοελληνική. *Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης* 7, 117-136.
- Τριανταφυλλίδης, Μ. ([1953] 1963). Η βουλευτίνα και ο σχηματισμός των θηλυκών επαγγελματικών. Στο *Άπαντα Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Ερευνητικά Β'.* 2 τόμ.. Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], 326-334.
- Τριανταφυλλίδης, Μ. ([1941] 2005). *Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής) (ανατύπωση με διορθώσεις η έκδοση του 1941)*. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Τσοκαλίδου, Π. (1996). *Το Φύλο της Γλώσσας: Οδηγός μη Σεξιστικής Γλώσσας για τον Δημόσιο Ελληνικό Λόγο*. Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων.
- Τσοπανάκης, Αγ. (1977), Ο δρόμος προς την δημοτική: Θεωρητικά, τεχνικά και γλωσσικά προβλήματα. Σχηματισμός επαγγελματικών θηλυκών. *Νέα εστία* 1204:1120-1142.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!